вати питання про здійснення ним права на авторське ім'я (використовувати справжнє ім'я, обрати псевдонім чи залишитись анонімом), про готовність твору і можливість його оприлюднення, про внесення змін в цілісність твору, тощо. Це питання, які може вирішувати лише особисто сам автор, навіть якщо ним є малолітня особа.

Наведене вище свідчить про необхідність удосконалення положень ЦК України в частині регулювання дієздатності фізичної особи стосовно сфери відносин інтелектуальної власності. При цьому, якщо в процесі оновлення ЦК України буде збережене теперішнє розуміння поняття дієздатності (оприлюднена Концепція 2020 р. наразі дає підстави для такого припущення), то положення кодексу потребують уточнення щодо здатності фізичних осіб, які не мають повної цивільної дієздатності, самостійно здійснювати особисті немайнові права інтелектуальної власності та здійснювати дії з використання створених ними об'єктів права інтелектуальної власності. Що ж стосується дій юридичного характеру щодо набуття та здійснення майнових прав інтелектуальної власності, то такі можуть самостійно вчинятися фізичними особами з повною та з неповною цивільною дієздатністю.

Бондар Н. П.,
кандидат юридичних наук, завідувачка кафедри цивільно-правових дисциплін та правового забезпечення підприємницької діяльності ТОВ «Харківський університет»

АКТИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ, ЇХ ІЄРАРХІЯ ТА МЕХАНІЗМ УЗГОДЖЕННЯ. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО КОНЦЕПЦІЇ ОНОВЛЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Частина 2 ст. 4 чинного Цивільного кодексу України Акти цивільного законодавства України передбачає:

Основним актом цивільного законодавства України є Цивільний кодекс України.

Актами цивільного законодавства є також інші закони України, які приймаються відповідно до Конституції України та цього Кодексу (далі – закон).

Якщо суб'єкт права законодавчої ініціативи подав до Верховної Ради України проект закону, який регулює цивільні відносини інакше, ніж цей Кодекс, він зобов'язаний одночасно подати проект закону про внесення змін до Цивільного кодексу України. Поданий законопроект розглядається Верховною Радою України одночасно з відповідним проектом закону про внесення змін до Цивільного кодексу України.

На превеликий жаль, зазначена норма на практиці не гарантує відсутність новостворених правових колізій, про що свідчать ситуації, що склалась з низкою спеціальних законів України, які регулюють цивільні правовідносини інакше ніж Цивільний кодекс.

Так, відповідно до вимог ст. 23 Закону України «Про іпотеку», у разі переходу права власності (права господарського відання) на предмет іпотеки від іпотекодавця до іншої особи, у тому числі в порядку спадкування чи правонаступництва, іпотека є дійсною для набувача відповідного нерухомого майна навіть у тому випадку, якщо до його відома не доведена інформація про обтяження майна іпотекою.

Іпотека залишається дійсною незалежно від зміни власника майна.

Отже, спадкоємець має задовольняти вимогу кредитора у розмірі та порядку передбаченими договором іпотеки і про додаткову домовленість із самим спадкоємцем та кредитором мова не йде.

У той же час відповідно до ч. 1, 2 ст. 1282 ЦК України:

«1. Спадкоємці зобов'язані задовольнити вимоги кредитора повністю, але в межах вартості майна, одержаного у спадщину. Кожен із спадкоємців зобов'язаний задовольнити вимоги кредитора особисто, у розмірі, який відповідає його частці у спадщині.

2. Вимоги кредитора спадкоємці зобов'язані задовольнити шляхом одноразового платежу, якщо домовленістю між спадкоємцями та кредитором інше не встановлено.

У разі відмови від одноразового платежу суд за позовом кредитора звертає стягнення на майно, яке було передане спадкоємцям у натурі».

Отже, як бачимо існує невідповідність норм спеціального Закону України «Про іпотеку», що передбачає перехід прав та обов'язків іпотекодавця у разі його смерті до його ж спадкоємців, загальним нормам Цивільного кодексу України про спадкування. І це не поодинокий приклад.

Новели у сфері спадкового права, анонсовані Анатолієм Степановичем Довгертом [1] не стосуються вирішення цього питання. А воно є досить важливим як для спадкоємців, так і для кредиторів спадкодавця.

В Концепції оновлення цивільного кодексу України не передбачено внесення жодних змін до ст. 4 «Акти цивільного законодавства України». [2]

Щоб уникнути у подальшому виникнення подібних колізій, коли одні і ті самі відносини регулюються Цивільним кодексом та спеціальними законами по-різному, варто у рекодифікованому Цивільному кодексі України передбачити редакцію ст. 4, яку планувалось закріпити, ще до 2003 році, а саме: «У разі прийняття закону, який регулює цивільні відносини інакше, ніж цей Кодекс, закон набуває чинності, якщо відповідні зміни внесені до цього Кодексу». [3, с.33]

Більше того, щоб забезпечити дію засад цивільного законодавства, таких як: справедливості, добросовісності та розумності, та юридичну рівність учасників цивільних правовідносин, та заздалегідь уникнути порушення прав слабкої сторони, варто встановити заборону на призупинення дії норм цивільного кодексу на час дії будь-яких спеціальних законів.

Безумовно, наведена пропозиція ніяким чином не відміняє потребу у прийняті спеціального закону, який повинен регулювати законодавчий процес, про що влучно зазначає З. В. Ромовська. [4, с.148]

Та безперечно слід погодитись з І. В. Спасибо-Фатєєвою, що зазначений закон мав би закріпити загальне правило про співвідношення кодифікованих актів з іншими (поточними) законами, що регулюють відносини у відповідних сферах, та встановити наслідки невідповідності змісту поточних законів кодифікованим актам. [5, с.46].

Список використаних джерел:

1. Руслан Стефанчук: Цивільний кодекс – це супермаркет правових можливостей URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3179079-ruslan-stefancuk-civilnij-kodeks-ce-supermarket-pravovih-mozlivostej.html

2. Концепція оновлення цивільного кодексу України URL:https://drive.google.com/file/d/1ExwdnngsmvpAZJtWi836Rr6-x1quaZJQ/view

3. Українське право. 1996 № 2(4). С.33.

4. Ромовська З. Українське цивільне право: Загальна частина. Академічний курс: підручник. Київ: Атіка, 2005. С.148.

5. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар. Т. 1: Загальні положення. Особи/за ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої. – Харків: ЕКУС, 2020. – с. 928.